

HRVATSKI

Godina XVII, broj 5

1. veljače 2007.

cijena 80 Ft

Foto: Stipan Balatinac

Veliko prelo u Baji

„Glasnikov tjedan”

Komentar

Kad ja budem Turkinja!

Štem u županijski novina da će u augustu doći turski žitak u Kiseg, pokidob je ljetos 475. jubilej da su branitelji toga varoša, pod komandiranjem senjskoga kapetana Nikole Jurišića, hrabreno zaustavili Sulejmanov šereg pred gradskimi vratima. Od ovoga mi je došlo napamet da sam u petrovskoj monografiji vidila grb familije Teklić, čiji člani su bili plemići. (To me i zato interesiralo kad se je i moj dida tako zvao.) Dokle pismeni dokumenti iz 1601. ljeta govore samo o jednom petrovskom plemiću, u 1845. ljetu su jur mogli prebrojiti 25 velikašev u Petrovom Selu. Ovde još moram dodati da njev grb i nij uprav od prijateljskoga izgleda. Naime, dva grifi u jednoj čampi držu odrizanu tursku glavu, u drugoj pak sablju. Iz obaveznih lektirov znamo kako su Turki krali dicu i volili lipe žene. Gdo zna, koliko se je naših ljudi borilo med janičari i koliko je naših žen dalo novi žitak nezakonitomu ditetu. Ki bi znao reći da nij uprav on plod od takovoga nesrićnoga spravišća. Kad dalje pletemo te misli, moremo se jako zgodno i zaigrati s pretpostavkama. S tim paralelno ćemo za trimi ljeti uz hrvatske držati i turske manjinske izbore ovde u Petrovom Selu, a zatim ćemo lipo podliliti funkcije. Imali bi krasne ideje, lipe plane, još i međunarodne, prikogranične projekte. Zašto da ne ... koga je briga da nijedan zastupnik ne bi znao vladati turskim jezikom. Rekli bi da jur misece dugo čutimo da moramo poiskati korijene, a jezični tečaj more i čudo napraviti. Svist kuca u nami, još i dandanas se plaćemo zbog predakovi ki počivaju u stranskoj zemlji. U sanji se strefimo gustokrat uz bile konje i dobro znamo da je došlo vrime da se zbudimo i dravdojdemo kako se zidaju palače pod jelvami. Važno je da dobijemo državnu potporu, a kad se osnuje i društvo petrovskih Turkov, još ćemo moći nekoliko filerov skupasabrati na naticanji. Iz toga ćemo lipo otputovati u Tursku, sklopit ćemo neko partnerstvo s jednim od najobljubljenijih turističkih mjest, i bit ćemo vekši Turki od Turkov u vlašćoj državi. Ako nam se pak dosadjuje ovde u Ugarskoj, reć ćemo da nas bolvani tiraju iz Ugarske s policijskimi šakami, i prosimo azil. U novoj zemlji dobit ćemo stan, masno djelatno mjesto i za par ljet, kvizna sam, pametnim političarom ćemo moći odšurlati kako je nek sjajan sistem samoupravnički, pak ćemo to upeljati i u novoj ili pra/domovini. No, onda ćemo pak malo naš plašč obrnuti, u prvu liniju ćemo stupiti kot Ugri, ali i Hrvati, kako nam nek volja, i onda bi znali stvoriti mi, jur iskusni i uhodani u praksu, pravu manjinsku politiku. Za vrime fašenjka bi primili pozivnicu kot časni gosti u Pinčenu dolinu i vruli bi se sa svojim haremom, pak bi bojsek znali pokazati i domaćinom kako se da živiti i uživati u spektaklu trbušnih plesačev, jer u našem slučaju i to bi funkcioniralo obrnuto. Tancali bi muži, a mi žene bi postale s fućkanjem i bubnjem famozne političarke!

-Timea Horvat-

Duboko smo zašli u balsku sezonu, prela i balovi na sve strane. Kada budu naš tjednik listali čitatelji za trideset godina, onda će se vjerojatno začuditi, a i laik sa strane bi rekao: Pa ti Hrvati u siječnju i veljači samo idu od bala do bala. Ali balovi u našoj zajednici, doduše, razlikuju se to od sredine do sredine, već davno nisu samo spontana balska okupljanja, nego i marno

organizirane manifestacije čiji je cilj okupljanje Hrvata oko zajedničkoga stola i u zajedničkom kolu, bar jedanput u godini. Najočitiije to pokazuje Veliko prelo u Baji koje već četvrtu godinu zaredom ima ulogu središnjega bačkoga prela u kojem svako naselje s utemeljenom hrvatskom samoupravom daje svoj doprinos njegovu uspjehu i masovnosti. Zvučna i poznata pjevačka imena, spomenimo se Krunoslava Kiće Slabinca, Miroslava Škore, Zvonka Bogdana, a ove godine Stjepana Jeršeka Štefa, nekoliko orkestara ... I ove se godine okupio velik broj naših ljudi iz Bačke regije i šire u Njemačkome prosvjetnom središtu na bajskome Velikom prelu. I onda ako se istoga dana, mogli bismo reći kao za inat, već drugu godinu zaredom, nedaleko od Baje u našem naselju organizira, ako hoćemo biti zlobni, mogli bismo slobodno reći i kontraprelo, s glazbom i štimungom

koju toliko vole naši mladi i njihovi prijatelji, a to su južno-slavenski ritmovi. I dok smo za neke balove i nazočnost na njima spremni platiti i do 6-7 tisuća forinti, za druge nas moraju moliti da dodemo jer će nas biti malo, a i onda idemo samo ako mjesna samouprava financira, ako ne ulaznicu, onda bar putovanje. U čemu je problem? Naravno, u nama samima, u pojedincu koji ne želi živjeti život jedne zajednice ni u kojem segmentu tek i samo onda kada to njemu ide u prilog. Zbog toga i balovi na našim stranicama zrcale sliku jednoga razdoblja, aktivnosti, političkih prioriteta, snage, rad mjesnih civilnih društava, a u prvom redu hrvatskih samouprava koje su postale, iako su politička tijela glavni organizatori ovakvih okupljanja i njihovi novčani podupiratelji. Stoga vas i danas vodimo na balska okupljanja, naravno, na ona na koja smo pozvani, jer je očito da svojim pozivom i organizator želi biti na našim stranicama koje su važne za zajednicu koju on okuplja. Ne vodimo vas samo na balove već vam nudimo i niz zanimljivih napisa i tema kojima je cilj okupiti i uvesti naše Hrvate u, kako ja to volim reći i napisati, „oazu hrvatske pisane riječi u Mađarskoj”.

Branka Pavić Blažetin

Bajskom Velikom prelu nazočila je i ravnateljica Hrvatske matice iseljenika Katarina Fuček

Čitajte i širite Hrvatski glasnik!

Aktualno

Hrvatski crkveni muzej u Prisiki

Tehnička predaja u aprilu, otvaranje u juniju

Došlo je novo ljeto, moramo polako i na to misliti da ovo ljeto ćemo doći u Gradišću, u Prisiki do jednoga značajnoga akta. Naime, ako i Bog da, konačno će se otvoriti Hrvatski crkveni muzej. Štefana Dumovića, židanskoga farnika, koordinatora poslova oko te zgrade, pitali smo o trenutnom stanju i o novosti toga budućega muzeja.

– Minulo ljeto u misecu novembru smo imali posjetitelje iz Budimpešte iz Ureda za nacionalne i etničke manjine, od Hrvatske državne samouprave kot i od Ministarstva prosvjete. S njimi smo se sastali u župnom uredu Hrvatskoga Židana ter s onimi majstori ki imadu djela. Tote je točno položena prošnja da bi se sve dogotovilo do 10. aprila ovoga ljeta. Dobio sam obećanje da još ov misec ćedu svi pinezi biti poslani koji još manjkaju.

Što naliže zgrade, rekao je dušobrižnik da vrijeda će se urediti kuća iznutar, vrtljac, dvor. Hiža je nutri sva pofarbana, vrata, obloki su postavljeni, vodeni blok, kurenje sve je završeno, sad slijedu vanjska djela, pofarbana zgrade. Iz Budimpešte i Sambotela se očekuju kustosi, muzeologi koji će detaljnije odrediti kako u ku sobu će predmete, orudalje položiti. Sve kulise, ormare i sve ča je potrebno oni će preskrbiti, a to bi bio jur zadnji trenutak pred otvaranjem, koje je predvidjeno u misecu juniju. S tim se već približavamo predaji toga jur zdavno čekanoga objekta, zato vjerujem da i Štefana Dumovića polako okružuje zadovoljstvo: – *Kada sam stupio u 65. ljeto svojega žitka, onda sam se odlučio da sad jur moram brzo koraknuti, aš ako ne načinjim red u svoji djeli u svitlom razdoblju, onda će se po mojoj smrti sve rashitati. Ča je crikve, to će ostati crikve, a kad bi došao jedan mladi župnik koga ne bi interesirali moji stvari, kolekcije molitvenikov, knjig, vjerskih predmetov, onda bi to bilo sve rashitano. Imao sam misal, da ako ne najdem nikogar ki bi se za ovo zeo, onda bi ja bio svakako s manjim novcem moju hižu, kako-tako u siromaštvu priredio. Kad sam pak našao odgovorne, htio sam ovo sve čim prlje i pismeno predati. Sad za svaki kusić malo se jur zna koji će dojt u muzej, imam i većjezero starih knjig. Hvala Bogu da smo dovljeg došli, aš dugo vrime se je ovo vliklo, potiho su došli novci. I na tom smo se jako trsili da najbolje uredimo tu hižu da to zaista bude dostojno prebivališće kulture Hrvata.* Tih-

Djelo na ovom muzeju pažljivo sprovedaju i vrhovni političari ugarske vlade

BUDIMPEŠTA – Sukladno odredbama Pravilnika o radu Hrvatske državne samouprave, predsjednik HDS-a dr. Mijo Karagić saziva zajedničku sjednicu Predsjedništva i Odbora za izbore koja će biti održana 9. veljače 2007. godine s početkom u 10 sati. Mjesto održavanja sjednice je Ured Hrvatske državne samouprave. Za sastanak dr. Mijo Karagić predlaže ovaj dnevni red: Prijedlog strukture Hrvatske državne samouprave za ciklus od 2006. do 2010. godine, Prihvatanje Financijskog izvješća Hrvatske državne samouprave za 2006. godinu (referentica: Marija Pilšić, predsjednica Odbora za gospodarstvo, financije i nadzor), Ostala pitanja i prijedlozi: Financijsko izvješće Zavičaja d.o.o. za 2006. godinu (referent: Ladislav Gujaš, ravnatelj), Financijsko izvješće Nonprofitnog poduzeća „Croatica“ (referent: Čaba Horvath, ravnatelj), Financijsko izvješće Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj (referent: dr. Ernest Barić, ravnatelj), Prijedlog za raspisivanje natječaja za popunu radnoga mjesta ravnatelja Hrvatskog vrtića, osnovne škole i đačkog doma u Santovu. Tema zajedničke sjednice Predsjedništva i Odbora za izbore jest rasprava o prijedlogu strukture Hrvatske državne samouprave, a ostale točke dnevnog reda spadaju u nadležnost sjednice Predsjedništva HDS-a.

BUDIMPEŠTA – Marija Pilšić, predsjednica Odbora za gospodarstvo, financije i nadzor HDS-a, sazvala je sjednicu Odbora u Ured Hrvatske državne samouprave za 5. veljače. Na dnevnom redu priprema za sjednicu Predsjedništva s nizom točaka.

BUDIMPEŠTA – Voditeljica Glavnog odjela za nacionalne i etničke manjine pri Uredu predsjednika vlade Erika Németh sazvala je za 30. siječnja sjednicu na koju je pozvala predsjednike 13 državnih manjinskih samouprava, kako bi ih upozнала s planovima i programima tijela koje odnedavno ima zadatak voditi brigu pri vladi Republike Mađarske o nacionalnim i etničkim manjinama.

SEMELJ – U organizaciji semeljske Hrvatske samouprave, u tom se selu pokreće tečaj hrvatskoga jezika. Velik broj zainteresiranih Semeljaca želi učiti hrvatski jezik, a tečaj će držati Smiljana Bola. Prvi je sastanak 2. veljače s početkom u 17 sati u tamošnjem domu kulture.

Konačno i Prisika ima seosko peljačтво

*Poglavlar je domaći
Gyula Orbán*

Po lanskoljetošnjem neuspjehu lokalnih izborov u manjkanju kandidata za poglavara i isto tako i dovoljnoga broja zastupnikov, medjuvrimeški izbori su prošle nedilje u ovom sridnjegradščanskom selu konačno donesli rezultate. Pokidob se je jur od lani raširila vist da ljudi u ovom malom naselju ni najmanje nisu grabežljivi za funkcijama, a kot rijetki primjer, imaju i pinez u seoskoj kasi, veljek su se pojavili i stranjski zainteresirani ljudi za prvoga človika, kot 80-ljetošnji penzioner iz Jure ili privatnik iz Nagyatáda. No, i u ovom slučaju takorekuć je pobijedila trizna pamet. Iz 444 biračov u Prisiki je 255 stanovnikov glasalo prošli vikend. Za poglavara je izabran Gyula Orbán, ki je Ugar, rodnom iz Čeprega, ali pred nekoliko ljet se je doselio u Prisiku. Dobio je 203 glase (79,61%). Marija Kircknopf, rodnom iz Hrvatskoga Židana, ali prik staremajke i dide Prisičanka, je mogla pobrati 33 glase (12,94%). Gáboru Kovácsu iz Nagyatáda su nek desetimi (3,92%) glasali povjerenje. Dr. Bernadetu Zadrovic iz Sambotela, rodnom iz ovoga sela, sedmimi su (2,75%) držali odgovornom kandidatkinjom za ovu funkciju. István Benke iz Jure pak se je morao zadovoljiti samo s dvimi glasi. Jedanaestimi, neovisni kandidati su najavljeni za zastupnike u budućoj samoupravi, med njimi su dospili sedmimi u seosko peljačтво, ki će odsad pomoći u djelu poglavaru: Janoš Grüll, donedavni načelnik s 209 glasi (13,86%), Tibor Singer s 175 glasi (11,60%), Pál Bodnár s 155 glasi (10,28%), Tamás Lágler 174 glasi (11,54%), Štefan Meršić s 136 glasi (9,02%), Pavao Nick 173 glasi (11,47%), i Janoš Pušker 140 glasi (9,28%). Novoodibrano tijelo u Prisiki ima 15 dani za održanje osnivačke sjednice.

-Tiho-

Racko prelo u Dušniku

U znaku tradicije i okupljanja

Ove je godine dušnočko Racko prelo trajalo deset dana, od 16. do 26. siječnja. Podsjetimo da je u suorganizaciji Hrvatske manjinske samouprave i Seoske samouprave, a uza zdušno zalaganje članica starije pjevačke skupine, prvi put lani oživljena tradicija kućnih prela u mjesnom domu kulture. Ohrabreni velikim uspjehom i odazivom Dušnočana, organizatori su ove godine priredili još veće i sadržajnije prelo, koje je – kako nas je obavijestila predsjednica Hrvatske samouprave Matija Mandić Gohér – okupilo i mlade i stare na svakodnevnoj zabavi.

Prema riječima načelnika sela Pétera Palotajja, pučanstvo je samoorganizirano, a mjesna samouprava je za ovu priredbu izdvojila svega 200 tisuća forinti. Sve ostalo, izložbene predmete, tkalački stan, rukotvorine, te potrepštine za pripremanje tradicionalnih peciva, brašno, jaja, mlijeko, šećer za krofne i fanke, te gotove pečene pogače donijeli su mještani, prije svega starije Dušnočanke.

Žitelji Dušnoka okupljanjem svake večeri u domu kulture, uza čašicu-dvije kuhanog vina, ručni rad i zabavu, pokazali su da im to znači mnogo više negoli sjediti u kući pred malim ekranima.

Svako prije podne žene su podučavale djecu iz vrtića umijeću tkanja na tkalačkome stanu, vezenju, pletenju, krunjenju kukuruza, pripremanju starinskih jela. Najmlađi su od svojih baka i prabaka slušali bajke na mađarskom i hrvatskom jeziku (mjesnom govoru), a djeca su imala prilike naučiti dječje igre i plesove koji su se izvodili nekada na prelama. Popodne oko pet sati počeli su stizati školarci,

Drvrezbar Nandor Frank podučava djecu vještini tkanja na tkalačkome stanu

a svakoga dana od šest sati održavao se i kulturni program. Među ostalima, nastupile su dušnočke plesne i pjevačke skupine, te orkestri. Goste je zabavljao domaći orkestar Racke žice, te folklorni sastavi iz Kalače i Dušnoka.

Svake je večeri dom kulture bio ispunjen do posljednjega mjesta, a procjenjuje se da je bilo čak 500-600 posjetitelja.

Dušnočko prelo pokazalo je da se i u naša moderna vremena može živjeti i veseliti na tradicionalni način. Na tomu im se može samo čestitati, u nadi da će se nastaviti, a drugima biti poticajem da se oživi i njeguje tradicija.

Tekst i slike: S. B

Dio okupljenih

Hrvatska manjinska samouprava „Stipan Blažetin“

U Serdahelu gdje se prigodom posljednjeg popisa pučanstva od 1300 žitelja 757 iskazalo Hrvatima, a 828 ih je materinskim jezikom označilo hrvatski jezik, posebna manjinska samouprava se osnovala tek prilikom posljednjih manjinskih izbora. Do tada manjinska samouprava djelovala je u okvirima većinske samouprave, naime, 90% vijećnika bilo je iz redova hrvatske nacionalne manjine. Mjesna i manjinska samouprava, osim niza zadaća, problema koji proizlaze iz upravljanja samoupravama i njihovim ustanovama, trebala je organizirati i manjinski život u selu. Od 2006. g. tu zadaću preuzela je novoutemeljena hrvatska manjinska samouprava koja je koncem prošle godine održala dvije sjednice i jednu javnu tribinu. Tijekom sjednice izrađen je pravilnik o ustroju i djelovanju samouprave i nacrt ugovora o međusobnoj suradnji između manjinske i mjesne samouprave. Organizacija je izradila i godišnji plan programa za 2007. g., o čemu je izvijestila nazočne javne tribine i vijećnike mjesne samouprave.

Stjepan Turul, predsjednik Hrvatske manjinske samouprave, smatra prvenstvenom zadaćom gajenje hrvatskoga jezika, podizanje prestiža manjinskog jezika među pripadnicima nacionalne manjine, očuvanje kajkavskog dijalekta, koji se već vrlo brzo gubi među mladim naraštajima.

– *Bilo bi vrlo važno upoznati mlađe naraštaje s povijesnim tradicijama našega naroda, ponovno istraživati te sakupiti jezične i materijalne ostavštine pomurskih Hrvata, jer bez toga znanja pripadnik nacionalne manjine ne može osjećati svojim jezik i kulturu svojih predaka. Naravno, uz taj prvenstveni cilj treba dodati i gajenje kulture i uspostaviti još bolju suradnju preko granice. Smatram da je suradnja dobra na bilo kojem polju, naime, druženje s Hrvatima iz matične domovine povećava značenje poznavanja hrvatskoga jezika, potvrđuje i jača osjećaj nacionalne samobitnosti. Svoji*

plan godišnjega programa izradili smo upravo prema tim ciljevima – istaknuo je predsjednik manjinske samouprave Stjepan Turul. Hrvatsku manjinsku samoupravu u Serdahelu vijećnici su nazvali po Stipanu Blažetinu postavljajući mu na taj način spomen, naime, prema njihovu mišljenju on je vrlo mnogo radio na uzdizanju serdahelskih Hrvata. U skladu s ciljevima, manjinska će samouprava sredinom siječnja pokrenuti tečaj hrvatskoga jezika, na koji se javilo deset osoba. Bude li moguće, samouprava će to i financijski potpomagati. Kako bi se jezik, odnosno dijalekt očuvao, u planu je osnivanje amaterske kazališne skupine koja bi obradila igrokaze na zavičajnom govoru. Samouprava bi željela okupiti i mlade koji studiraju hrvatski jezik, organizirati za njih forum, poslušati njihove zamisli. Predviđa se i njihovo potpomaganje u okviru jednokratne novčane potpore te njihovo uključivanje u hrvatski društveni život.

Kako bi se očuvali stari običaji, pa i kajkavski govor, organizacija bi raspisala natječaj za starije osobe da opišu svoju životnu priču ili neki običaj na svom dijalektu. Manjinska samouprava ubuduće želi uskladiti svoje programe s ustanovama i drugim civilnim udrugama naselja, potpomagati ih (npr. ljetovanje školske djece na moru, podupiranje organiziranja programa Dana sela, priređivanje hrvatskoga kviza za školare u suradnji s ustanovom itd.). Vijećnici samouprave žele oživiti i kulturni život sela. Oslanjajući se na zbor umirovljenika, njihovo bi djelovanje potpomagali, ali ubuduće kane uključiti i mlade naraštaje. Za ostvarivanje planova samouprava bi trebala imati oko milijun forinti prihoda, stoga je zatražila pomoć i od mjesne samouprave, a bude li mogućnosti za nabavu materijalnih sredstava preko natječaja, svakako će se i to pokušati. Vijećnici sljedeću sjednicu planiraju za 18. siječnja kada će konkretizirati programe za prva tri mjeseca. *beta*

SUBOTICA – Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i predstavnik hrvatske manjine na nedavnim srbijanskim izborima Petar Kuntić bit će zastupnik u Skupštini Srbije. Predsjednik DSHV-a kao predstavnik hrvatske manjine u Srbiji bio je, podsjećamo, jedan od 250 kandidata za zastupnika na izbornoj listi Demokratske stranke Borisa Tadića. Kuntić je prije najavljuvao da će njegova najvažnija zadaća u Skupštini Srbije biti zalaganje za uključivanje hrvatske manjine u društveno-politički život Srbije. Predsjednik DSHV-a prvi je predstavnik hrvatske manjine koji se nakon 1992. uspio izboriti za mandat u Skupštini Srbije. Demokratska je stranka izborima osvojila 64 zastupnička mjesta čime je, po snazi, druga stranka u parlamentu Srbije, iza Srpske radikalne stranke koja će imati 81 zastupnika.

SUBOTICA – Iz tiska je izašao najnoviji svezak časopisa za književnost, umjetnost i znanost «Klasje naših ravni», dvobroj 11-12. za 2006. godinu. Časopis je većim dijelom posvećen pjesniku, romanopiscu, esejistu, kritičaru, prevoditelju, pokretaču i uredniku «Rukoveti», nakladniku, publicistu, leksikografu i kroničaru Lazaru Merkoviću, a u povodu njegovih 80 godina života i 63 godine književnog rada. O Merkovićevu životnom putu, književnim i dugim iskustvima s njim razgovarao je Milovan Miković. Osim izbora iz Merkovićeva pjesničkog opusa, u ovom svesku «Klasja» možete pronaći veći ulomak iz njegova neobjavljenog romana «U ime pravde», te tekstove što su ih o njemu napisali povjesničar umjetnosti Bela Duranci, književnici Ferenc Deák, Petko Vojnić Purčar, Milivoj Prčić, Vojislav Sekelj, Zvonko Sarić, Ivan Pančić, Miroslav Antić i Sanja Vulić.

BEČ – Po riječima savjetnice grada Beča za integraciju, putem Interneta žele se informirati svi useljenici i žitelji glavnoga grada Austrije. Tako će se moći na Internetu pročitati informacije o useljenju, državljanstvu ili matičnom uredu. Informacije se objavljuju na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku. Informacije se daju o povijesti grada, o socijalnim pitanjima te o školovanju, stambenim problemima i zdravstvu.

Predstavljamo martinačku Hrvatsku samoupravu i njezinu predsjednicu Đurđu Gregeš Sigečan

„Gizdava sam što sam Hrvatica“

Đurđa Gregeš Sigečan našim je čitateljima poznata kao jedna od pjevačica Ženskoga pjevačkog zbora Korijeni iz Martinaca, a od utemeljenja samostalne hrvatske samouprave u Martincima Đurđu su njezine kolege zastupnici, Pavo Gujaš, Zoltan Sigečan, Levente Várnai i Vera Kovačević, izabrali za predsjednicu samouprave te ju delegirali kao zastupnicu iz Martinaca u Skupštinu Hrvatske državne samouprave, odnosno na hrvatsku državnu listu Saveza Hrvata u Mađarskoj. S Đurđom smo se spominjali na martinačkom, i s ponosom sam zaključila kako još i četrdesetogodišnjaci u Martincima perfektno vladaju i u svakodnevnoj komunikaciji s gizdavošću, s ponosom se koriste govorom svojega sela. Poticala sam u razgovoru Đurđu da to i nadalje čini iako me ona često upitala: Bit će to tako dobro? Moj odgovor je uvijek bio: Više nego dobro.

Jednim od najvećih dostignuća po mojoj sugovornici promijenjenoga Manjinskog zakona jest i odvajanje hrvatske samouprave od mjesne. Do ovoga izbornog ciklusa mjesna samouprava u Martincima ujedno je obavljala i manjinske zadaće. Podjelom posla veća se odgovornost prenosi na samostalno manjinsko tijelo koje postaje i poseban čimbenik u pregovorima i dogovorima sa seoskom samoupravom. U Martincima ne može biti problema jer više od 90% stanovništva su Hrvati, pa su i zadaće na polju kulture, školstva, očuvanja jezika i društvenom polju gotovo istovjetne i za manjinsku i za mjesnu samoupravu na čijem se čelu nalazi stari-novi načelnik Pavo Gujaš, ujedno i član Hrvatske manjinske samouprave. Sada se jasno zna da posebno djeluje hrvatska samouprava, i to će dati još veći polet radu njezinih članova, misli predsjednica. Velika samouprava obavljat će svoje zadaće, a o interesima hrvatske zajednice u Martincima u prvom redu kao i zastupanje tih interesa zadaća je hrvatske samouprave. U hrvatski birački popis u Martincima, lani na listopadskim izborima,

upisalo se 436 birača od čega je njih 322 i izašlo na biralište te biralo između deset kandidata pet imena u martinačku hrvatsku samoupravu. Po broju upisanih birača Martinci su drugo naselje u državi, poslije Petrovoga Sela, a taj broj bjelodano pokazuje kako u tom selu još uvijek žive i djeluju Hrvati koji su «gizdavi na svoj jezik, kulturu i običaje predaka», kako su Martince hrvatsko selo, a njegovi stanovnici u svakodnevnoj komunikaciji koriste se materinskim jezikom na svim razinama. Primjerice u seoskom poglavarstvu nema zaposlenika, a nijedan mještananin i ne ulazi u njega, a da ne pozdravlja na hrvatskom jeziku, isto je u krčmi, na ulici ... Martinci su još uvijek «jaka hrvatska oaza u Podravini unatoč svim negativnim gospodarskim, demografskim i inim čimbenicima ovoga siromašnog kraja na rubu Ormánsága. Moglo nas je u biračkom popisu biti i više, ali zadovoljni smo i ovalikom odazivom. I taj odaziv nas obvezuje na rad i na mjesnoj i županijskoj, a i na državnoj razini, a to je zastupanje interesa Hrvata u Martincima. Ima nas u Martincima, živimo i radimo, i to trebaju imati na umu svi oni koji odlučuju o strateškim i političkim zadacima i planovima Hrvata u Mađarskoj, kaže moja sugovornica. U ovoj godini mnogo toga želimo napraviti na mjesnoj razini: nekoliko velikih priredaba od kojih je središnje Ivanje, od čega želimo učiniti tradiciju. Tu je i Hrvatski dan u selu, Martinje, a želimo organizirati i Božićni koncert u Martincima. Svim tim programima nastojat ćemo okupiti naše ljude. Godišnji iznos, 640 tisuća forinti, koji za djelovanje manjinskih samouprava

osigurava državni proračun, mala je svota. Nadamo se susretljivosti mjesne samouprave, prostorije, telefon, raznorazni troškovi, a planiramo i s većom pozornošću pratiti natječajne mogućnosti, pa i na taj način doći do dodatnih sredstava kojima ćemo moći ostvariti dio naših zacrtanih planova na kulturnom polju i u javnom životu. Mnogo toga se može napraviti i bez novca, ali s puno rada kaže Đurđa, treba se složiti i okupiti oko zajedničkih ciljeva, a u tome nam je temelj, uz našu samoupravu, i KUD Martinci te Ženski pjevački zbor Korijeni.

Ne bojimo se društvenoga rada kada su u pitanju hrvatski interesi, za to uvijek imamo vremena. Sukladno svojim mogućnostima pomagat ćemo i dječji vrtić i mjesnu školu, organizirati zanimljive programe za staro i mlado sela – zaključila je moja sugovornica.

bpb

Intervju

Funkciju koljnofskoga predsjednika prikzeo od oca

Geza Völgyi: „Mi ovde skromno pokušavamo djelati, a ipak se to ne cijeni!”

U Jursko-mošonsko-šopronskoj županiji, prez sumlje moremo reći, Koljnof je jedno od najaktivnijih hrvatskih naselj, a i po broju stanovnikov ter kulturnih, zabavnih društav je najveće mjesto kade teče odlučna borba za opstanak Gradišćanskih Hrvatov. Štafetu predsjedništva u manjinskom tijelu lanjsko ljeto je po izbori otac predao sinu. Pokidob je Geza Völgyi stariji stupio u zaslužnu mirovinu, mlađji Geza je skoro s najveć glasov odibran za predsjednika Hrvatske manjinske samouprave, a ljetos će biti i poslanik Gradišća u Hrvatskoj državnoj samoupravi. Suprot toga, naš razgovor je bio prvenstveno usmiren prema lokalni zadaća.

Razgovor vodila: Timea Horvat

Kako ti smatraš buduća ljeta, što morate vi još napraviti, pojačati ovde u Koljnofu?

– Prvič moram reći da me je jako veselilo da sam došao na ovo časno mjesto va Koljnofi, va najvećem hrvatskom seli va Ugerskom. Mislim da bi naša prva zadaća morala biti da nastavimo oto ča smo dosad djelali, da kako-tako financijski zadržimo ovo sve ča smo uspjeli dostignuti dosada. Nažalost, kot se kaže, to neće biti lako ... Nadalje je moja jedna sanja da zopet napravimo Koljnofi veliku kulturnu grupu. Mislim da Koljnofi je sramotno da nimamo kompletno kulturno društvo. To bi bio moj cilj va ovi dođuci ljeti i da na kraju ovoga ciklusa se ta grupa postavi na pozornicu.

S Koljnofskom svadbom pred nekoliko ljet ste to na neki način uspjeli napraviti, a zatim se je sve potišalo. Šansa je za to ostala da ta sanja postaje stvarnost, imate li za to ljudi?

– Jako teško će biti, znam i ja, nažalost. Čuda smo se pominali med sobom za to da zač to znadu va Umoki, zač znadu to va Undi, va Petrovom Seli učiniti? Morebit nam pači i blizina grada, ili da smo mi jur prošli ta stepen razvijanja, da je to već bilo va Koljnofi, pak smo sad došli va dolinu meru. Morat ćemo sad na brig pojti gori, morat ćemo na tom djelati da dostignemo nešto, no najveći problem je va ovom da mladina ki je Koljnofi, ta je bila raspušćana ovih zadnjih deset ljet. Uprav tako kako i va cijeloj Ugarskoj kad je došlo do promjene sustava. Onda su mladinu raspustili, i to sad vidimo va cijelom orsagu da ta mladina si sad išće pute, a mi im moramo nuditi priliku da si put najdu va folklori, va tamburi, va plesu. Znam da neki ljudi velu da to nij najbolje, da bi se dalo i ča drugo djelati ne samo folklor, ali ja mislim da mi, Hrvati, bi nek prik folklori mogli očuvati naše hrvatstvo, da prik toga bi mogli mladinu obrnuti prema hrvatskomu jeziku. Ja kot voditelj tamburaške grupe vidim da kad ide-mo na nastupe u Hrvatsku, moja dica se pomina po hrvatsku, a to je jur vidljivi rezultat.

Kad si već spomenuo tamburanje, ja pak mislim da takovu ogromnu tamburašku grupu ka je toliko poznata kot vaša, zato nij lako skupaspraviti, a s njimi djelati i to nij mala stvar ...

– Kad sam se primio toga posla 1996., začeo sam zato djelati kad i ja jako rado sviram na tamburi, rado sam med školari i dica su rado vidila mene i sada marljivo, s voljom pohadjaju probe. Ako bi to mogli napraviti ziz plesom, ziz kazališćem, ziz jačkari, vjerujem da bi isto tako mogli dobre rezultate postignuti. A to da smo napravili jednu, otprilike, dobru tamburašku grupu, to moramo zahvaliti selu, vodstvu sela da su oni svenek bili zato da se tambura ovde udomaći. U prvom redu moram istaknuti bivšega školskoga direktora Franju Pajrića jer on je svenek bio zato da budu tamburaši va seli, zapravo je 1975. ljeta on utemeljio tamburašku grupu. Jako čuda ljudi, jako čuda dice je odraslo va tom, a tu navadu željimo i nastaviti.

Folklor, tambura ... i nažalost, zatim nek ide jezik. Kako stojite vi danas s jezikom?

– Katastrofalno. To moram reći. Dica se med sobom apsolutno nek po ugersku pomina, tako kot i va cijeloj Ugarskoj. To znači da to nij nek naš problem, ali poboljšati situaciju svenek moremo. Kako sam i prlje rekao, ako uspijemo napraviti jaku kulturnu grupu, imamo i čuda partnerskih općin u Hrvatskoj, gustokrat idemo i na nastupe u Hrvatsku, onde su dica prisiljena na to da se pomina hrvatski. To bi svakako bio prvi korak.

Hrvatske manjinske samouprave zvana kulturno-jezičnoga razvijanja društva bi imale još i druge uloge, ne? Kako ti vidiš s političke strane današnji gradišćanski i općehrvatski položaj u Ugarskoj?

– Kako ja gledam na dosadašnje djelovanje Hrvatske državne samouprave? Kako ću lipo reći, po meni je to dost slabokrvo. Sigurno puno djeladu oni ki su tamo, stopostotno sam gvišan u tom da se puno djela na tom, koje zgrade, koje knjižnice, koji krovi su za popravljati, no za to su odgovorni oni zastupnici ki su tamo. Ali dosidob nijedanput nisam čitao u Hrvatskom glasniku, niti sam čuo na radiji Croatica da bi bili ti zastupnici o tom razgovarali kako bi mogli podupirati ljude u seli, one ljude ki djeladu za hrvatstvo. A moje mišljenje je da hrvatstvo ne držu manjinske samouprave, nego ga držu neki pojedinci ki su fanatični u svojem djelovanju za naš narod. I osvidochen

sam, ako se ti ljudi ne poštuju, i ako ti ljudi ostavu hrvatstvo, onda će vrijeda sve propasti. Pak ako se to zgoda, onda neće imati Hrvatska državna samouprava, a ni Savez Hrvata u Mađarskoj čim se dičiti, jer onda nećemo imati ništ. A ako nimamo u seli ništ, onda nećemo tribati ni Budimpeštu, a ugarska Vlada će pitati ča mi željimo zapravo kad ništ nimamo, sve je u propadanju ...

Sigurno je važno da imamo na Pagu ta objekt, sigurno je važno da imamo knjižnice, muzeje, ali s malterom i ciglom, mislim, nećemo spasiti naše hrvatstvo jer pinezi se moradu uložiti u ljude, u živo, da ti ljudi i dalje djeladu svoj rad, a da pri tom čim već mladih pridobidu i da čim već mlado srce kuca za hrvatstvo.

To se odnosi na mala naselja ili misliš ovde na, i zavolj daljne od centra, malo svenek potisnuto Gradišće?

– To je jako interesantno pitanje i za to bi se moglo pominati i znam da će biti o tom još brojnih raspravov. Gradišće, kot regija, uvijek je bilo potisnuto samo zbog jezika. Tako su neki mislili i mislidu još i dandanas da oni Hrvati tamo u Gradišću, ti ne znadu točno hrvatski. Priznajem, i kod mene je problem da mišam standardni i gradišćanski jezik, a zato se ne prava nigdor čuditi jer koristim svaki dan moj gradišćanski, domaći dijalekt s mamom, tatom, sa sinom i meni je to sasvim normalno, i svim u Gradišću. I mi smo bili uvijek Hrvati. Kad su svi drugi bili Južni Slaveni, mi smo i onda bili „nek“ Gradišćanski Hrvati. Dakle naše srce je hrvatsko, to bi morali svi čim prlje shvatiti, a ne još i dandanas samo gnjaviti Gradišće. Naša regija je najbolje organizirana, a to mora isto tako svaki priznati. Mi ovde lipo, skromno pokušavamo djelati, a ipak to se ne cijeni. Ipak se uvijek kaže da Gradišće je „nek“ Gradišće. Barem ja ovo ćutim ...

A hoće li biti to nekako drukčije ili sve će ostati po starom?

– Ja se svakarački ufam da će ići bolje, mora biti bolje. Svenek mora biti bolje i moramo si najti riči jedan ziz drugim. Ako pogledamo, interesi su nam isti. Svi Hrvati u bilo kojoj regiji danas se boridu, svi ki djeladu za hrvatstvo. Svi su zato da nekako opstanemo, da nas bude još desetljeća dugo.

Svenek mora biti napretka, i svi moramo biti na tom i u budućnosti, a ja vjerujem da ćemo i na tom djelati.

Foto: László Tóth

Zlatna ribica na daskama Hrvatskoga kazališta

*Da li je sreća u zlatu,
Da li je zlato u sreći,
Bajka je ova stara
Trebala sve to reći.*

Prva ovogodišnja premijera u Hrvatskom kazalištu u sezoni 2006./2007. zbila se 26. siječnja. Bila je to bajka Zlatna ribica Aleksandra Sergejeviča Puškina koju je dramaturški prilagodio za potrebe ove predstave Petar Šurkalović, redatelj, glumac i izvorni lutkar, ravnatelj Lutkarskoga kazališta u Mostaru s kojim odnedavno suraduje i Hrvatsko kazalište. Predstave za djecu dio su stalnoga programskog repertoara Hrvatskoga kazališta. Gotovo u svakoj sezoni jedna dječja predstava postavi se na scenu. Ovoga puta odлучili su se za lutku, za predstavu namijenjenu najmlađoj publici, ako se to tako može uopće reći kada govorimo o kazalištu. Za svijet bajki, koji je istinit u svojoj jednostavnosti i pun didaktičnosti jednako potrebne i najmlađima, ali i svim naraštajima i dobima. Ekipa koju je redatelj Šurkalović izabrao za rad s lutkama, u sastavu Tatjana Bertok-Zupković, Ivo Grišnik, Erika Žarac i Slaven Vidaković uz animatore pomoćnike nije imala nimalo lak zadatak. Oni koji se rijetko susreću s lutkama i nisu izvorni lutkari ni suradnici lutkarskih kazališta, suočili su se s jednom vrstom novog izazova i za gledatelja ako dublje ne poznaje tajne lutkarstva ni lutkarskoga teatralnog uspjeha među kojima je i pisac ovih redaka, napravili solidan posao.

Lutke i rekvizite izradili su ljubljanski lutkari Sandra Birjukov, Maja Radušić i Jože Lešić koji potpisuje i likovnu osmišljenost predstave. Za glazbu se pobrinuo Davor Grzunov, a za scenski pokret Éva Bálint. Kostime za glumce izradio je István Kovács, a scenu Mili Čatović i Dario Šunjić. Asistentica redatelja bila je Katica Bunjevac koja se zajedno s Jozom Kovačevićem našla u

ulozi pomoćnog animatora. Za svjetlo se brinuo Róbert Gajda, tonmajstor je bio János Lamár, a jezične savjete davala je Katja Bakija. Evo, što je o spomenutom timu i o predstavi napisao Petar Šurkalović u popratnom tekstu uz predstavu: «Radeći u Hrvatskom kazalištu u Pečuhu, upoznao sam talentirane i marne glumce, i stručnu tehniku koju su se s ponosom i upornošću prihvatili ozbiljnog zadatka, želeći hrvatskoj djeci u Mađarskoj, i ne samo njima, ispričati na suvremen lutkarski način klasičnu priču na čistom hrvatskom jeziku. Priča je samo povod za igru, pridružite nam se, jer naša ljubav u smisao života je igra iluzijama u želji do snažnijeg i bržeg uzleta u beskrajinost mašte.»

Još jednom na pečuškoj predstavi uvjerali smo se kako moramo pod kontrolom držati svoju ljudsku nezasićenost dobrima koje imamo i oholost svesti na najmanju moguću mjeru kao i pohlepnost. I oholost i pohlepnost, smrtni grijesi prate slaboga čovjeka još iz doba njegova progonstva iz Raja. Nikako da ih se oslobodi. Zlatna ribica je spremna dobrotu vratiti dobrotom, ali i njezina «susretljivost» ima granica. Postoji mjera stvari, a time i mjera pohlepnosti i želja. Ako pretjeramo u svojim postupcima i zloća nadvlada dobrotu u nama, onda će se i more uzburkati i ostat ćemo sami sa sobom u svoj svojoj osiromašenoj ljudskosti. U bajkama dobri pobjeđuju zle, a da bi mogli živjeti u svijetu koji je pun i dobrih i loših sila, naravno s gledišta svakoga pojedinca posebice, moramo bar djelićem vjerovati u priču o zlatnoj ribici i pobjedi dobra nad zloćom i pohlepnošću, u ime jednoga boljeg i pravednijeg svijeta, kao što to želi da vjeruje Puškin. U Hrvatskom kazalištu 26. siječnja pokazao nam je da u to vjeruje i Petar Šurkalović.

Branka Pavić Blažetin

Šesti svezak Leksikona podunavskih Hrvata

U izdanju Hrvatskoga akademskog društva u Subotici, potkraj 2006. godine iz tiska je izašao najnoviji, šesti, svezak Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca. Riječ je o najopsežnijem svesku do sada objelodanjenom, koji na 104 stranice obuhvaća 169 natuknica s početnim slovom D, a na njemu su radila čak 54 autora iz Vojvodine, Hrvatske i Mađarske, među njima dr. sc. Ladislav Heka, književnik, profesor, pozvani predavač Pravnog fakulteta i Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Segedinu, pokojni dr. Marin Mandić, profesor hrvatske književnosti i jezika te povijesti iz Budimpešte, i Živko Mandić, odgovorni urednik hrvatskih izdanja u poduzeću „Nemzeti Tankönyvkiadó Rt” iz Budimpešte.

Osim drugog, i u najnovijem svesku nalazimo najvažnije podatke o naseljima u kojima žive ili su nekada živjeli Hrvati (Dautovo, Deska, Doroslovo, Dudvar i Dušnok), o hrvatskim udrugama i društvima (primjerice DSHV, DSJS, Divan-klub, Dobrotvorna zajednica Bunjevaka, Društvo bačkih Hrvata), o manifestacijama (Dužijanca), važnijim povijesnim, kulturnim, jezičnim, književnim i vjerskim pojmovima (Dalmacija, Dalmatini, Država SHS, Dunavska banovina, Drugi svjetski rat, Dominikanci, Dijalekt, Dijalektalna književnost, Dijaspóra), o kalendarima i časopisima (Danica), o istaknutim povijesnim osobama i društvenim, kulturnim djelatnicima (Ivan Damjanov, Jadranka Damjanov, Marko Dekić, Josip Desečar, Andrija Dugonić, Andrija Dudić) te o drugim etnografskim, botaničkim pojmovima (Dud, Dukat, Drač, Dodola, Dolama, Dunav). Zanimljivo je da su obrađene biografije čak 45 istaknutih osoba s prezimenom Dulić, jednog od najčešćih prezimena bunjevačkih Hrvata.

S. B.

Trenutak za pjesmu

Katarina Gubinski Takač

17.

Snježna bjelina.

Priroda tušem riše

golo drveće.

Šviječnica (2. veljače)

PEČUH – U organizaciji Matice hrvatske Pečuh, Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj i Hrvatskoga kluba Augusta Šenoe, u Hrvatskome klubu 31. siječnja s početkom u 18 sati predstavljena je knjiga dr. Ernesta Barića: *Rode, a jezik?!* koja je svjetlo dana ugledala lani u izdanju Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj. Knjigu će predstaviti dr. Janja Prodan i urednik izdanja mr. Stjepan Blažetin.

BUDIMPEŠTA – Na Sveučilištu Lórándá Eötvösa u Budimpešti 8. veljače, u četvrtak, promovira se Rječnik govora bačkih Hrvata autora Ante Sekulića koji je 2005. godine ugledao svjetlo dana u izdanju Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje iz Zagreba. Promotor knjige, uza samoga autora, jedan je od njenih recenzenta (uz Mariju Zinku), poznati jezikoslovac Marko Samardžija. Rječnik govora bačkih Hrvata Ante Sekulića pripada leksikografskim djelima koja se svrstavaju u dijalektnu leksikografiju. Tim se djelom nastoji otrgnuti zaboravu i trajno sačuvati leksičko blago svojstveno jednomu hrvatskom novoštokavskom ikavskom govoru koji je i sam izravno ugrožen nakon nekoliko političkih podjela toga dijela hrvatskoga jezičnog prostora. Bunjevački (i šokački) Hrvati u južnoj Bačkoj tek su odnedavno nacionalna manjina poput svojih sunarodnjaka u sjevernoj Bačkoj, u Republici Mađarskoj. Rječnik ima opširnu uvodnu raspravu o govoru bunjevačko-bačkih Hrvata. Natuknica u Rječniku ima oko 17.000, dosljedno su naglašene i popraćene osnovnim gramatičkim podatcima, semantičkim tumačenjem ili definicijom te primjerima koji su uzimani iz pisane građe, a i iz bunjevačkih mjesnih govora. Ovaj rječnik, iako nastao u naše dane, pomiruje prošlost i aktualno stanje u leksiku bunjevačko-bačkog idioma.

BUDIMPEŠTA – Godišnja antologija Narodnoga plesa ove se godine održala u Kazalištu Erkel u subotu, 27. siječnja. U sklopu plesne antologije predstavilo se ukupno 15 folklornih skupina iz zemlje, te gosti iz Rumunjske. Među izvođačima bili su i Folkorni ansambl «Luč» iz Budimpešte koji je izveo koreografiju „Čar ritmova“, te KUD „Mohač“ iz Mohača s koreografijom voditelja Društva Stipana Filakovića „Veseo i tužan Semartin“.

Šviječnica se dovodi u vezu sa šviječama. Drugi dan veljače u Gradišću se naziva Švičnica, u Židanu Šfičnjica. U Podravini Svečnica, a Pomorju Svečnica. U Semartinu taj se blagdan naziva Svitnjica.

U Bačkoj blagdansko ime može biti i složenica sastavljena od svetačkog imena ili imenice, npr. Marindan odnosi se na blagdan Švičnicu, a nastalo je od oblika Marijin dan. Šokački Hrvati u Olasu te bošnjački Hrvati u okolici Pečuha taj blagdan zovu Marinje. Naime, tim se blagdanom nekad slavilo i Gospino obredno čišćenje u hramu, 40 dana nakon poroda, pa se stoga u puku taj blagdan tradicionalno smatra marijanskim. U Rimu je već od 4. stoljeća poznata procesija uz paljenje švičea. Blagoslovljena švičea simbol je Isusa Krista, već iz vremena starih kršćana. Nije slučajno da je običaj procesije s gorećim švičecima stavljen na taj dan, naime, na taj način potisnut je nekadašnji poganski običaj paljenja švičea. U Semartinu na Svitnjicu slavio se događaj Marijina „očišćenja“ kada je ona malog Isusa prikazala u crkvi. U crkvi su se posvetile švičee i oko crkve išla je procesija sa zapaljenim švičecima. Kod kuće su se uvijek čuvala blagoslovljene švičee koje su ukućane i njihovu stoku štatile od raznih bolesti, od elementarnih nepogoda, istovremeno odagnale su nečiste sile. Posvećena švičea zapalila se nad glavom nekrštenoga djeteta, a takva se davala u ruke samrtniku na postelji. Olasci kažu: „Na Švičnjicu su sviće nosili u crkvu na veliku misu. Neki su metali na oltar, neki su držali u ruci. Za vrijeme svete mise je svećenik i sviće posvetio. Marinske sviće su se upotrebljavale u svako vrijeme, za svaku svrhu ili potrebu, sve dok se nisu na Marinje, 2.

veljače, svetile sviće u crkvi. Za ovu svrhu svaka obitelj kupila je pletenu lojenu sviću.”

Bošnjački Hrvati u Poganu, Semelju također su nosili u crkvu svetiti švičee. Od gajtana ili patljina (trake), čime su ih svezali, odrezali su jedan komad te su djetetu vezali oko članka ruke, protiv uroka. Mohački šokački Hrvati jedan svežanj švičee blagoslove u crkvi. No svake godine tom svežnju dodaju još jednu novu švičeu. Pošto se iz crkve vrata kući, iz svežnja izvuku jednu voštanicu pa ju omataju crvenim i crnim koncem, i švičeu zapale. Plamen švičee stave djetetu pokraj glave, da ga mine glavobolja. Djetetu konac svežu oko vrata pa ga dijete nosi jedan dan. Santovačke Hrvatice blagoslovile su švičee i usto još i crveni, bijeli i crni konac. Konac su radi zdravlja vezali djeci oko vrata. Djeci rekoše da ove obojene konce trebaju vrlo čuvati. A prilikom prve grmljavine, u proljeće, strgli su s djetetova vrata. Kad netko umre, stavljaju mu se u ruke marindanska švičea da bi mu duša pri svjetlosti stigla pred Božje lice.

Hrvati u Andzabegu kazuju: „Nosili smo tri sviće doma. Jedna bila što smo asnivali. Onda apo uzo jednu koju smo asnivali. Onda meni, mojim bratu i mami uvatio sviću i od kose počev paliti, svakim. To je blagoslovito. I križ načinio kako gorila svića na vrata. I to tako ostalo.”

*asnivati (hung.) – rabiti, upotrebljavati; apo (hung.) – otac; počev – počeo

Pomurski Hrvati na Svečnicu nose u crkvu švičee blagosloviti. Kazuje se da Majka Marija švičee pali pod grmljem, pa će biti toplije vrijeme: Majka Marija pod saki grm vuže svečo.

Đuro Franković

Audiovizualni paket iz Umoka

Iako sam potajno računala na to da će još koncem staroga ljeta biti prezentacija i za širju javnost s umočkom CD-pločom, svadbenim DVD-om, do toga nažalost nij došlo. Kako je rekao Attila Horváth, poglavar sela, za izvodjače, stanovnike naselja napravili su familijarnu promociju, ali tamo nisu bili pozvani gosti. Suprot toga, jako sam se veselila kad sam još pred Božići dostala kompletni audiovizualni paket „Kajkavcev“. Umočani u prošlom ljetu su zaistinu čuda djelali na folklornom polju, zato su si našli i značajne zviranjke za pokrivanje stroškov, a sad moremo poslušati, gledati i uživati u slatkom plodu većmisečnoga napora i truda ove vridne zajednice. Tamburaši i dosad su djelali kot posebna stanica unutar Hrvatskoga kulturnoga društva, za to je dokaz drugi nosač zvuka, a vrijeda i treća cedejka će vanzajti. Najveći projekt HKD-a je bio lani oživljenje pirovnih običajev, i gdo bi sumljao da je zato nadčlovičje djelalo skoro sve selo. Cijeli pir je snimljen na DVD-u, a to će biti i za već deset ljet trajni spominak i dokument kako su svadbovali kajkavski Hrvati. Slično kot Undanci, i Umočani su napravili vlašći zidni kalendar. Čudakrat smo mogli dosad viditi na slika prošloljetošnjih kalendarov seoske lipote, važne štacije, znamenite zgrade Umoka i pejzaže okolice, a ovput narodne nošnje su pobrane na fotografija. Folklorashi su se oblikli u trogirsku, ugarsku, medjimursku, gradišćansku, baranjsku, bunjevačku pratež, ali ovde su ovjekovječeni i neki običaji, kot božićni tanac, umočko veselje, Duhi u selu ... Za profesionalne fotografije su zaduženi Endre Horváth, Károly Hospely, Gordon Recktenwald. Grafički je zidni kalendar oblikovao Adam Horvat, a vjerojatno se nećete čuditi kad vam velim da ovo ljetu i ja po umočkom kalendaru brojim dane i misece.

-Tiho-

Vincecija u Mohaču

Na poticaj Zoltana Horvata, koji je odmah prihvatila Mohačka šokačka čitaonica, pučki je običaj za Vinkovo, ili kako ovdašnji Šokci kažu Vincecija, prvi put oživljen lani. Okupljanjem vinogradara i vinara, blagoslovom vinove loze i vješanjem kulena, švargle i kobasica na trs da bi po pučkom vjerovanju urodilo obilje grožđa, a grozdovi bili veliki. Usto služi se sveta misa, a dan završava obilaskom vinskih podruma i veselicom.

Tako je bilo i ove godine, u ponedjeljak, 22. siječnja, kada je u Mohaču opet proslavljen blagdan svetog Vinka, zaštitnika vinogradara i vinara, koji je obilježen oživljavanjem nekadašnjih običaja, ali i novim sadržajima.

«To je drevni, stoljetni običaj među mohačkim Hrvatima, stoga ovo nije obnova, već oživljavanje običaja koji je posljednjih desetljeća izgubio na značaju. Pri tome smo obnovili organizirani dolazak u mohačke vinograde (Planina), okupljanje uz vatru, zajednički doručak, blagoslov vinove loze, misu i obilazak podruma, a to je sve u znaku druženja uz tamburaše i dobru kapljicu vina» – ističe Zoltan Horvat, napomenuvši da su i do sada svake godine slavili taj dan obilaskom podruma svojih prijatelja, ali prvi put lani došli su organizirano.

Prijepodne oko devet sati počeli su se okupljati vinogradari i vinari iz Mohača i njegove okolice u mohačkim vinogradima, smještenim sjeverozapadno od grada. Kako nam reče Zoltan Horvat, bili su pozvani svi vinogradari i vinari u Mohaču putem poziva i oglasa. Okupljali su se oko vatre, gdje su se ubrzo pekle kobasice na tradicionalan način, na žari, ili bolje u pepelu. Zajednički doručak, obvezatno uz čašicu dobrog vina i dobre tamburaše, brzo je prerastao u veselicu. Kako mi u jednom trenutku reče ravnatelj mohačkoga Bazičnog muzeja Jakša Ferkov, već tada ih je bilo 2-3 puta više nego lani.

Zabava je nastavljena prijavljivanjem švargle za natjecanje, a oko 11 sati povorka na čelu sa Zoltanom Horvatom, predsjednikom Mohačke šokačke čitaonice Đurom Jakšićem i župnikom Augustinom Darnaijem krenula je na brdo u vinograd Zoltana Horvata gdje je blagoslovljena vinova loza, a na trsove vješani kulen, švargla i kobasica. Prvu rezidbu loze svečano su obavili predsjednik vinogradarske udruge g. Eberhart i mohački gradonačelnik József Szekó.

Nakon toga održano je i svečano proglašenje rezultata u natjecanju za najbolju švarglu, a prema tročlanom ocjenjivačkom sudu najbolja bila je švargla Petera Ulricha, spravljena na tradicionalan način.

U 11 sati u kapelici svetog Jakova služena je misa u čast svetog Vinka, a zatim su okupljeni nastavili slavje obilaskom podruma.

«Skoro smo pokisli, pa bi prema tome trebala biti rodna godina» – zaključio je Zoltan Horvat naglašujući kako je to dobra prigoda da se privuče pozornost na niz podruma i vinskih kuća koje bi trebalo obnoviti, a isto tako i na vrsno vino i mesne proizvode. Isti je cilj imala i prva švarglijada, naime, da se ukaže na iznimno kvalitetna tradicionalna jela mohačkih Hrvata i ovoga kraja.

Stipan Balatinac

Hrvatski bal i u Kisegu

Pozdravne riči mjesnoga farnika Vilmoša Harangozoa i Šandora Petkovića, predsjednika Hrvatske manjinske samouprave

Hrvatska manjinska samouprava u Kisegu je organizirala jur 26. Hrvatski bal 20. januara, subotu, u dvorani hotela Írottkő. Već od 210 gostov je pozdravio Šandor Petković, predsjednik kiseške Hrvatske manjinske samouprave, a bal je otvorio časní gost, novi kiseški farnik Vilmoš Harangozo, rodóm iz Petrovoga Sela. Našemú pozívu su se odazvali i László Huber, poglavar Kisege, dr. László Tóth, tajnik grada, László Rába, parlamentarni zastupnik, i Vince Hergović, potpredsjednik Hrvatske državne samouprave. Med gosti nisu bili samo mjesni Hrvati, nego i Židanci, Plajgorci, Prisičani, Undanci, Petrovišćani, Puljanci, Borištofci kot i Filešci. Za program su bili pozvani tamburaši Žice, Židanski bečari i plesači Čakavci, svi iz Hrvatskoga Židana. Žice su zasvirale nekoliko jačak od hrvatskih pop-rok zvijezdov, tako smo mogli čuti Thompsonovu pjesmu

„Lijepa li si“, a folkloráši su uz pratnju Židanskih bečarov otplesali koreografíju Veronike Tóth pod naslovom Baranjski plesi.

Večera se je nudila na švedskom stolu, svaki je mogao izbirati po svojem ukusu i volji. Sve skupa 40 sponzorov je ponudilo bogate dare za tombolu. Glavna nagrada je bila bicikl od vridnosti 50 000 Ft, ku je dobila mlada Undanka Ildika Pajrić (u kratkom času je jur drugi put zašla glavna nagrada na Undu). Za zabavu je svirao, jur po staroj tradíciji, petroviski Pinka-band, a bilo je veselo skroz do šest uri ujutro. Čuje se da je neka prijateljska grupa nek po devet uri zašla domom, aš usput su poiskali neke prijatelje, ki nisu bili na fešti, ali ki su se jur skoro naspali po balu, jer su ga malo ranije ostavili. Popularnost ove zabave se svako ljeto dalje širi, prez razglašavanja se prodaju jur najpr sve ulaznice, a za broj gostov samo veličina dvorane zdigne granicu.

Foto i tekst:
Imre Harsányi

Kiseške i undanske dame u kolu

Dvorana hotela Írottkő još jednoč se je napunila

PETROVO SELO – Prošle nedilje i službeno je započeta kazališna sezona u Gradišću. Naime, igrokazačko društvo u dvi predstava je razveselilo domačine s komedijom *Pansion Schöller*, u režiji Ane Škrapić-Timar. Otpodnevni i večernji spektakl su bili došli viditi i uživati ne samo selčani nego i Hrvati iz drugih naših sel, štoveć i prik granic.

KOLJNOF, BEČ – Četvrti razred Osnovne škole «Mihovil Naković» se je prošle nedilje zabavljao na mesopusnom balu u Beču. Koljnofski školari jur četvrti put su pohodili hrvatsku dicu u austrijskom glavnom gradu da bi skupa potrošili jedno fašenjsko otpodne na fari sv. Antuna, u organizaciji Školske sekcije Gradišćanskohrvatskoga centra. Za ovu suradnju je jur ljeta dugo odgovorna Ingrid Klemenšić, učiteljica hrvatskoga jezika u Koljnofu. Dotična škola svoje fašenjsko otpodne će s maskaranti održati 16. februara, petak.

KOLJNOF, VUKOVINA, BEČ – Osnovna škola Vukovine u Hrvatskoj i koljnofska obrazovno-odgojna ustanova jur ljeta dugo uspješno suraduju. Sad su ovo partnerstvo proširili i na Austriju, i u bečkom Gradišćansko-hrvatskom centru su potpisali 31. januara „Pismo namjere“ o suradnji trih institucij. Službeni dokument je sa strane vukovinske škole potpisan prik direktora Krešimira Matašina, u ime OŠ «Mihovil Naković» je svoj potpis dodala ravnateljica Agica Sárközi, a Gradišćanskohrvatski centar je zastupala Gabrijela Novak-Karall.

HRVATSKI ŽIDAN – Kazališno društvo sela 3. februara, subotu, početo od 18.30 ima premijeru s kusićem Joška Weidingera. Šalni igrokaz u tri čini pod naslovom *SOS Izvanzemaljski* sa 12 kazalištarci običuje još jednoč smih i veselje u skoro dvournoj predstavi, u režiji Zite Horvat.

PETROVO SELO – Zaklada za Petrovo Selo ljetos 10. februara, subotu, poziva na tradicionalni bal maškarantov. Ova fešta je nastala jako obljudljena i ljeto na ljeto je sve bolje poiskana zavolj karnevalskoga raspoloženja, a neka društva svenek se pripravlja ju za ovu priliku i s ekskluzivnim programom. Bal će se začeti u 20 uri u mjesnom domu kulture, a svu noć će goste zabavljati Pinka-band. Karte od jezero forintov s kupicom žganoga čekaju goste, a vridne nagrade na tomboli i ljetos su vabljive točke ovoga bala.

Predaja maturálnih vrpri u HOŠIG-u

PEČUH – U Hrvatskoj gimnaziji Miroslava Krleža 9. veljače s početkom u 16 sati održat će se svečanost predaje maturálnih vrpri naraštaja maturanta 2003. – 2007. Ta se svečanost odvija pod geslom „Čovjek je u životu sretan upravo onoliko koliko je u stanju svojom mudrošću pružiti priliku «Božici Fortuni» da ga usreći” – napisao je ove misli veliki hrvatski dramatičar Marin Držić u Dundu Maroju. Nakon svečanosti koja će se održati u predvorju škole (Ulica Szigeti 97), istoga dana navečer slijedi bal pod nazivom «Bal kao nekada», ali bez alkohola na kojem će maturante, njihove prijatelje i sve zainteresirane u restoranu Delta zabavljati orkestar Badel.

BUDIMPEŠTA – Na petom Susretu narodnosnih kazališta predstaviti će se i pečuško Hrvatsko kazalište s predstavom *Barun Trenk* koju je na scenu postavio Tahir Mujičić u kazališnoj sezoni 2005./2006. Predstava će biti održana 6. veljače, u utorak, s početkom u 19 sati na velikoj sceni kazališta Thália. I gledatelji koji ne poznaju hrvatski jezik moći će pratiti predstavu, naime, bit će tumačena na mađarskom jeziku.

GARA – Organizatori Bunjevačkoga prela u Gari pozivaju sve ljude dobre volje na svoje tradicionalno prelo koje će se u mjesnom domu kulture održati 17. veljače s početkom u 19 sati. U sklopu Prela održat će se uvodni kratki kulturno-umjetnički program, bit će brojnih iznenađenja i bogata tombola, poručuju organizatori. Goste će zabavljati „Bereški tamburaši” iz vojvođanskog Berega (Bački Breg) i domaćini, garski Tamburaški sastav „Bačka”. Tradicionalno Bunjevačko prelo u Gari svake godine okupi velik broj garskih Hrvata i njihovih prijatelja iz naselja i iz svih krajeva u koje ih je odnijela sudbina.

NOVI SAD – Sudovi u Vojvodini ponovno će biti višejezični, najavljeno je iz pokrajinskog Izvršnog vijeća. Kadrovskom politikom tada nije uzimana u obzir potreba za zaposlenima koji govore jezike sredine i na taj je način razbijena humana osnova za ostvarivanje prava nacionalnih manjina na uporabu materinjeg jezika, rekao je Tamás Korhecz za Građanski list.

U životu svake gimnazijske zajednice siječan je posebno značenje. Ne toliko zbog Nove godine, koliko zbog priredbe koju učenici četiri godine možda najoduševljenije čekaju, a to je predaja maturálnih vrpri. Manifestacija ljepote, mladosti i sjaja na kojoj se učenici pokazuju kao elegantni, vrlji, zreli, odrasli, vrijedni ponosa svojih dirnutih roditelja i profesora.

Predaja vrpri u HOŠIG-u održana je 19. siječnja 2007. s početkom u 17 sati. Nakon svečanog ulaska maturanata, njihova polaganog spuštanja s drugog kata u predvorje, s razrednicama Mirom Simon i Terezom Haklić-Hegedűs, zajedno su svi otpjevali pjesmu Ljubavnu Parnog valjka. U ime 11-ih razreda čestitali su im Ivan Kvarda i Edit Varga, a kao poklon mladog naraštaja, životnu poruku u pjesmi Ako Kiplinga, predala im je s prekrasnom interpretacijom Evelin Vogel:

*„ako možeš sačuvati hrabrost i glavu,
kad je svi ostali izgube.
Tada će sreća i pobjeda
biti zauvijek tvoji poslušni robovi,
i ono što više vrijedi nego slava:
Bit ćeš Čovjek, Sine moj!”*

Svoj program 12.a razred započeo je valcerom, djevojke u bordo krinolinama, a mladići u ružičastim košuljama na pjesmu Kyle Minoga-Nick Cave: Where the wild roses

grow; koreografiju je sastavila i uvježbala naša bivša učenica Emese Szabó. Učenice Barbara Kos i Eva Horvat sastavile su malu i veselu dijademonstraciju s fotografijama o svojim doživljajima minulih pet godina. Učenici 11. razreda su se obratili maturantima kazujući svatko od njih svoj citat (sastavio je učenik Ivan Kvarda), zatim je školski tamburaški sastav (Stipan Kovačev, Fanni Sárközi, Marko Steiner, David Fontányi) izveo pjesmu Ostavi suze za kraj Hari Mata Hari. Nakon kratkog predstavljanja uza šampanjac, 12.b razred plesao je bečki valcer Johanna Straussa.

Zatim je slijedio vrhunac večeri: predaja maturálnih vrpri 2003. – 2007. učenicima 12. razreda (razrednice Anica Petreš-Németh i Marika Kričković-Silčanov te učenice Dalma Juhász i Tamara Sallai). 12.a razred posebno je zahvalio svojoj razrednici Miri Simon na trudu i ljubavi s pjesmom Az osztálykirándulás Zsuzse Koncz, i Emesi Szabó za koreografiju. Potkraj svečanosti ravnateljica Marija Petrič govorila je maturantima o značaju događaja i osjećajima nastavnika. Svečanost je završila zajedničkom pjesmom svih maturanata i učenika 11-ih razreda: Ment a hűtlen Edda. Program je završen slobodnim plesom maturanata s njihovim roditeljima, prijateljima. Nakon programa slijedio je prijam u blagovaonici, a poslije najustrajnijima tulum u klubu Đačkog doma. (K. B. J.)

Glasnikova mala učilica

SPAJALICA

Tko gdje stanuje? Spoji crtom.

Biser stanuje	na nebu.
Suza stanuje	na klipu.
Jaje stanuje	u školjci.
Kukuruzno zrno stanuje	u oku.
Zvijezde stanuju	u ljusci.

ZELENE IZREKE

Odaberi točno značenje pojedine izreke.

Zagristi u kiselu jabuku:

Doživjeti nešto neugodno.
Voljeti kisele jabuke.

O tom i vrapci žvrgolje:

O tome se mora dobro znati.
O tome samo vrapci žvrgolje.

Doći na zelenu granu:

Kad je neko događanje krenulo dobro.
Popeti se na zelenu granu.

Izradila: Dijana Kovачić
iz Fičehaza

Radovi učenika iz Serdahela

Božić

Božić je jedan divan blagdan.
Je li to samo san?
Isusovo rođenje tada slavimo
I božićne pjesme pjevamo.

Lijepim poklonima se radujemo,
& velikom radošću ih otvaramo,
Diječima lijepim roditeljima zahvaljujemo,
I iduće godine nove poklone očekujemo.

Učenici 8. razreda

Navijam za Fernanda Alonsa

Fernando Alonso ima 25 godina. On je vozač na Formuli jedan. Alonso stanuje u Oxfordu. Njegovi prijatelji su Flavio Briatore i Gaincarlo Fisichella. Alonso voli nogomet i navijač je momčadi Real Madrida. Njegov auto koji vozi zove se renault.

Sada je on najbolji vozač u Formuli jedan, jer je bio svjetski prvak 2000., a u ovoj godini on vodi prvenstvo.

Taj momak se rodio u Španjolskoj. Njegovi roditelji i sada tamo žive. Nije oženjen, ali ima prijateljicu. Ja sam u Budimpešti vidio njegov auto.

Jako je lijep.

Meni se veoma sviđa kako se on trudi da bi bio najbolji, i zato sam njegov navijač.

Petar Sekereš, 6. razred

Na izletu po Hrvatskoj

U ponedjeljak smo autobusom otputovali u Hrvatsku. Granični prijelaz je bio u Letinji, a na drugoj strani Goričan. U Čakovcu smo pogledali dvorac Zrinskih, muzej, izložbu, vodostok i spomenik.

Poslije toga smo otputovali u barokni grad Varaždin gdje smo pogledali katedralu, kazalište i groblje. Zatim po brdskoj cesti stigli smo na najviši vrh koji se zove Ivanščica.

Na kraju smo stigli u Trakošćan. Tamo smo pogledali dvorac obitelji Drašković, vitešku i lovačku dvoranu, glazbeni salon, atelje slikarice Juliane Erdődy, zbirku oružja, jezero, a dečki su lovili s rukama ribe.

Vraćajući se, stali smo u Varaždinu i u robnoj kući kupili darove i slatkiše.

Meni se sve vrlo sviđjelo, i putovanje i sve što smo u Hrvatskoj vidjeli.

Petra Jalšek, 6. razred

Što niste znali o karnevalu?

U Duboševici

U Mohaču

Karneval, poklade, maškare, fašnik ...

Prema jednom tumačenju pojam *karneval* nastao je od latinske riječi *carnis* (meso), pa se poklade tumače kao vrijeme kad se prelazi iz mrsa u post. Prema drugom tumačenju, pojam je nastao spajanjem također latinskih riječi *karus* (kola) i *navalis* (brod). Naime, alegorijska kola s maškarama često su dio karnevalskih zbivanja.

Karneval traje od završetka božićno-novogodišnjih blagdana, odnosno od blagdana Sveta tri kralja do početka korizme ili Čiste srijede. Njegovi počeci mogu se tražiti u starorimskim svetkovinama, ali primjerice Slaveni, maskirali su se i prije dodira s rimskom civilizacijom. To je vrijeme prurušavanja kad imamo priliku postati netko drugi, a pritom se sakriti iza maske ili krinke, buše, obrazine, larfe, labre ... ili kako se ona sve već ne zove.

Iza maske sakrije se cijeli čovjek, ona nam omogućuje da budemo tajanstveni, da se nekome ili nečemu rugamo, da ismijavamo, da se razuzdano veselimo. Treba reći da maskiranje vuče korijene iz davnina s prvotnim ciljem zaštite od zlih duhova. Pod maskom bježimo od svakodnevice koju nerijetko priželjkujemo promijeniti čak i onda kada ona nije ružna. Jer, ne mora nešto biti tužno, ružno i čemerno da bi postalo monotono.

U Santovu

U Katolju

Veliko prelo bačkih Hrvata

PEČUH – U organizaciji Matice hrvatske Pečuh, na pokladni utorak, 20. veljače, organizira se «pokladno putovanje» u Mohač. Na putu do Mohača o pokladnim običajima, poglavito o mohačkim bušama govorit će Đuro Franković, a sudionici puta pribivat će veselju i na glavnome mohačkom trgu, a ako žele, i bušarskom balu navečer. Polazak se predviđa ispred parkirališta robne kuće Domus 20. veljače u 16. sati. Oni koji putuju autobusom snose troškove u iznosu od 500 forinti. Za članove Matice put je besplatan. Zainteresirani se mogu prijaviti do 10. veljače na telefonima 60/30/411-0461 ili na 06/20/957-1244.

BAJA – Dan prije Velikoga prela, u petak, 26. siječnja, u organizaciji Bačkog ogranka Saveza Hrvata u Mađarskoj u Baji su održani tradicionalni Bačvanski razgovori, i ovaj put posvećeni bačkim Hrvatima. U županijskome Narodnosnom domu održana su dva predavanja nakon čega je uslijedila kraća rasprava. Profesor Dinko Šokčević održao je zanimljivo izlaganje na temu Pitanje nacionalne integracije Bunjevaca, a predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća u Srbiji Josip Zvonimir Pekanović predavanje s naslovom Bunjevačko pitanje u Vojvodini (*Opširnije o Bačvanskim razgovorima u idućem broju.*).

VRŠENDA – U organizaciji vršendske hrvatske samouprave i tamošnje Vjerske kulturne udruge šokačkih Hrvata, u mjesnom domu kulture 4. veljače organizira se druženje i prelo. Bit će to i redoviti godišnji sastanak (skupština) spomenute udruge gdje će se zacrtati programi za tekuću godinu. Neće izostati ni šokački bal uza sastav Orašje.

KUKINJ – U organizaciji mjesne i hrvatske samouprave sela Kukinja, ni ondje neće izostati pokladno veselje i bal. Kukinjčani će se družiti i veseliti u mjesnom domu kulture 24. veljače uza svoje svirce i prijatelje.

UMOK – Kako smo obaviješteni, studijska djela za treću CD-ploču su jur gotova. Najnoviji muzički produkt tamburašev *Kajkavci* se očekuje krajem marcijuša. Zvana gradišćanskih pjesam, peljač sviračev i aranžer Ivan Sallmer će se predstaviti na ovoj ploči i s dvimi vlašćimi jačkami.

Više od 500 gostiju okupilo se u subotu, 27. siječnja, u Baji na Velikom prelu, koje je ponovno okupilo bačke Hrvate iz Baje i okolnih naselja na već tradicionalnoj zabavi u suorganizaciji Bačkog ogranka Saveza Hrvata u Mađarskoj i Hrvatske manjinske samouprave grada Baje.

«Prije četiri godine potaknuto je da se u Baji organizira središnja zabava za bunjevačke, racke i šokačke Hrvate na sjeveru Bačke, a dobar glas pronio se daleko i izvan naše regije. I ove godine došli su nam gosti iz Budimpešte, Baranje, Sombora i Zagreba. Postalo je običajem da se za ovu prigodu pozivaju poznati hrvatski izvođači, pa je nakon Krunoslava Kiće Slabinca, Miroslava Škore, Zvonka Bogdana ovogodišnji gost bajškoga prela bio pjevač Stjepan Jeršek Štef. U pratnji tamburaškog sastava «Gentleman».

Naše slavje uveličali su veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti Ivan Bandić, ravnateljica Hrvatske matice iseljenika Katarina Fuček, predstavnici grada Labina na čelu s dogradonačelnicom Lilianom Vale, gradonačelnik grada Baje Zoltán Révfy i dogradonačelnik Lajos Búcsú – kazala nam je uz ostalo Angela Šokac Marković, predsjednica Bačkog ogranka SHM-a.

Zabava je počela nastupom plesne skupine polaznika vrtića s bajškog Dolnjaka, a po običaju otvorena je najpoznatijom preljskom pjesmom, stihovima „Kolo igra tamburica svira”, koja poziva na okup, na nacionalni ponos, na očuvanje i njegovanje materinske riječi, nošnje i tradicije. Okupljene su u ime organizatora prigodnim riječima pozdravili predsjednik Hrvatske manjinske samouprave Šandor Pančić, predsjednica bačkog ogranka SHM-a Angela Šokac Marković, a prelo je uz riječi dobrodošlice svečano otvorio gradonačelnik Zoltán Révfy. Okupljenima su se obratili ravnateljica HMI Katarina Fuček i veleposlanik Ivan Bandić. Svi su govornici istaknuli važnost ovakvih okupljanja, pozivajući na očuvanje i njegovanje tradicije u interesu opstanka Hrvata na ovim prostorima. Uslijedio je prigodni program „Bunjevačke zlatne grane iz Baje”, koja je i ove godine u izvornoj bunjevačkoj nošnji uljepšala prelo bunjevačkim pjesmama i spletom

bunjevačkih plesova u pratnji bajškog orkestra „Čabar”. Zaigralo se i bačko kolo, ono „na dvi strane”, koje je diglo na noge cijelu dvoranu.

U nastavku je okupljene zabavljao TS „Orašje” iz Vršende, odnosno Mohača, a posebni gost večeri bio je poznati hrvatski pjevač Stjepan Jeršek Štef. U pratnji tamburaškog sastava „Gentleman” otpjevao je niz svojih pjesama s četiri do sada objavljena albuma, a jednako tako okupljene je proveo pjesmom kroz cijelu Hrvatsku, Vojvodinu i Bačku. Razveselio nas je svojim poznatim pjesmama s festivala u Požegi, Pitomači ... koje redovito slušamo i u hrvatskoj emisiji Radija Pečuha, poput pjesama Ej, godine, Ja, volim i živim, Ej, berdo, berdo, s poznatim refrenima Ej, godine, kuda žurite, sve mi nosite, Ej, godine, malo stanite, mene čekajte!

Zabava je nastavljena uz ples, a dobro raspoloženje potrajalo je do zore.

Već iste večeri počelo se planirati za iduću godinu, kada će se prirediti jubilarno, peto, Veliko prelo bačkih Hrvata. Do tada nas, međutim, do Čiste srijede, i malo dulje, čekaju još zabave i prela u Santovu, Bačinu, Aljmašu, Gari, na Vancagi, u Čikeriji i Kačmaru.

Tekst i slike: S. Balatinac

Međunarodni projekti i sajmovi Udruge hrvatskih vinogradara u Mađarskoj

Podrum Hrvatskoga kluba Augusta Šenoae

Kako je naš tjednik izvijestio Mišo Hepp, predsjednik Udruge hrvatskih vinogradara u Mađarskoj, udruga je od 15. do 20. siječnja ugostila i organizirala boravak vinogradara iz Bosne i Hercegovine vinorodnim područjima Mađarske, ponajprije Baranjske županije. Sve je počelo lani u svibnju kada je Udruga hrvatskih vinogradara nazočila međunarodnom sajmu u Mostaru sa svojim vinima. Zemlja partner sajma bila je Mađarska, a upravo je Udruga predstavljala Mađarsku na sajmu u tome gradu. Tamo su se članovi Udruge upoznali sa članovima Udruge hercegovačkih vinogradara te je dogovoren njihov nastup i prezentacija u Pečuhu. Dogodilo se to u prosincu; na Svetu Luciju poštovateljima vina u Hrvatskome klubu Augusta Šenoae predstavila se Vinarija Čitluk sa svojim najpoznatijim vinima. Sve su pohvale pobrala njihova vina žilavka i blatina. Istodobno su počeli kontakti i razgovori o stručnom putovanju hercegovačkih vinara u Mađarskoj. Naime, dobivena su sredstva od Svjetske banke upravo za tu namjenu. Planiralo se posjetiti budimpeštanski laboratorij za analizu vina, ali na žalost dozvole nisu uspjeli ishoditi. Ipak su pogledali sajam vinogradarstva i vinske opreme te vina u Budimpešti, a osim toga upoznali su se s vinorodnim područjima Baranjske županije. Posjetili su Institut vina u Pečuhu gdje ih je primio voditelj Pál Kovács, te razgledali jednu od najbogatijih genskih banaka vina u Europi, pečušku, koja sadrži 1400 sorti vina. Potom su posjetili Boju (Bóly) i razgledali bijelu vinsku cestu Boja – Mohač. Zadržali se u Sajki u podrumu Jószeffa Hársa. Oduševilo ih je gospodarstvo Ladislava Kovača u vršendskom Orašju. Posjetili su i vinariju Somogyi te razgledali grad Pečuh. Nije izostao ni Šikloš ni njegovo područje. Zadržali su se u podrumu Árpada Brunyaja, Györgya Kellera u Viljanu, posjetili podrum Alojzija Wunderlicha, a posjetili su i vinariju Polgár. Svi vinari koje su posjetili i s kojima su se upoznali, članovi su Udruge hrvatskih vinogradara u Mađarskoj, s ponosom kaže predsjednik Udruge Mišo Hepp govoreći o

ovom više nego uspješnom studijskom boravku hercegovačkih vinogradara u Mađarskoj.

Vinogradari uvijek žele naučiti nešto novo. Tako su se hercegovački vinogradari na sajmu u Mostaru upoznali s novim cjepovima (danas je svjetski trend cijep od jednoga metra) koji se rade ovdje kod nas u Mađarskoj, a jedan od najvećih proizvođača upravo je Tibor Somogyi, član Udruge hrvatskih vinogradara u Mađarskoj, koji godišnje proizvodi više od dva milijuna takvih cjepova. Uloga Udruge na gospodarskom polju iz dana u dan jača, jednako kao i njezini nastupi na sajmovima vina u Hrvatskoj: na sajmu u Orahovici, na Vinoviti te na mostarskom sajmu. Danas Udruga hrvatskih vinogradara u Mađarskoj broji preko 120 članova, a prva velika godišnja priredba je na vratima, kušanje i ocjenjivanje vina članova Udruge, što će se zbiti sredinom ožujka. Ovogodišnja su vina kasnila sa sazrijevanjem, pa se i rok natjecanja malo pomakao. Pobjednik će se proglasiti vjerojatno u Viljanu, a dogovori su u tijeku. I ove se godine predviđaju gostovanja i nastupi na sajmovima u Hrvatskoj, što financiraju članovi Udruge, veći proizvođači, koji se žele predstaviti. Veliki je to materijalan teret za gazde jer Udruga u prvom redu svojim vezama osigurava partnere, mjesto izlaganja, ali troškove boravka snose gazde.

bpb

POZIV NA NATJEČAJ

Podupiranje udruga nacionalnih i etničkih manjina za 2007. godinu

Parlamentarni Odbor za ljudska i manjinska prava, civilna i vjerska pitanja raspisao je natječaj za podupiranje udruga nacionalnih i etničkih manjina u Mađarskoj, koje obavljaju kulturnu djelatnost i/ili zastupanje manjinskih interesa, a registrirane su do 31. prosinca 2004. godine. Ne mogu se natjecati manjinske samouprave, zaklade i one udruge koje podliježu zakonu o političkim organizacijama.

U proračunu Republike Mađarske za 2007. godinu za podupiranje djelovanja manjinskih udruga osigurano je 110 milijuna forinti.

Potporom za djelovanje smatraju se osobni izdatci; stvarni izdatci: troškovi održavanja (grijanja, struje, vode, itd.), najamni, poštanski i putni troškovi.

Natječaj se može predati samo na natječajnom obrascu najkasnije do 15. veljače 2007. putem pošte ili osobno.

Daljnje obavijesti o pozivu i uvjetima natječaja, te o potrebnim dokumentima, natječajnom obrascu i izvaji, dostupne su na internetskoj adresi www.parlament.hu, odnosno na telefonima tajništva Odbora 06/1-441-5032, 06/1-441-5035, i faksu 06/-1-441-5986.

Natječajni se trebaju dostaviti s naznakom „Natječaj za podupiranje udruga“. Potpora će se do tri milijuna forinti na bankovni račun udruge preuputiti u jednoj svoti, a više od toga, kao i do sada, u dvije rate. Poziv na natječaj objavljen je u službenom listu „Magyar Közlöny“ i narodnosnim listovima.

KARAŠEVO – Dana 20. siječnja održana 6. Zemaljska konferencija Zajedništva Hrvata Rumunjske. Konferenciji koja je imala i izborni karakter nazočio je 61 delegat i, u ime VRH-a u Bukureštu, treći tajnik Tomislav Vlahutin. Prihvaćeno je i prošlogodišnje financijsko i programsko izvješće i usvojen plan rada u idućem razdoblju. Zajedništvo planira otvoriti središta u Nermidu i Ravniku, uvesti članske iskaznice, otvoriti gradilište za Muzej Hrvata, otvoriti radijsku i tv postaju i dr. Mnoge planove koče nedostatna financijska sredstva, ali je konferencija prvi put održana u Domu zajedništva Hrvata u Bukureštu koji je podignut također sredstvima Zajedništva. (DŠŠ)

Hrvatski bal 2007. – uspješno je završio jubilej

ALJMAŠ – Hrvatska manjinska samouprava i Bunjevački divan-klub u Aljmašu organiziraju tradicionalno Bunjevačko veliko preko, i to 10. veljače s početkom u 18 sati u mjesnom restoranu Žuto ždrijebe. U programu Prela sudjeluje Omladinska folklorna skupina Zora iz Aljmaša, Tamburaški orkestar «Bisernica» iz Aljmaša, te gosti iz Hrvatske, KUD «Lovro Ježek» iz Marije Bistrice s kojim aljmaški Hrvati imaju prijateljske veze. KUD «Lovro Ježek» utemeljen je prije tridesetak godina i djeluje u tri sekcije: folklornoj, tamburaškoj i u sekciji puhačke glazbe. U kulturnom programu nastupit će i poznata aljmaška pjevačica Suzana Zeke Konkoly. Nakon kulturnog programa slijedi bal, goste će zabavljati sastav «Mohač».

BIZONJA – Dičja samouprava i Roditeljski zbor osnovne škole organizira 10. februara, subotu, tradicionalni maskenbal. U programu je karnevalska povorka školarov ter učiteljev i učiteljic, a zatim će se sudionici prepustiti preskrajnoj zabavi sve do kasnoga večera.

SAMBOTEL – Na Danu ugarske kulture u budimpeštanskoj palači Štefanija su uručena priznanja utemeljena od Zaklade za kulturu sel. Titulom „Vitez ugarske kulture“ je priznato djelo na području hungarologije i slavistike rektoru Visoke škole u Sambotelu prof. dr. Karlu Gadanjiju. Profesora za ovu titulu je predložilo njegovo rodno selo Kerestur, kade je lani dobio titulu časnoga gradjana. Po službenom obrazloženju prof. dr. Karlo Gadanji sedam ljet dugo je djelao i u inozemstvu. Predavao je na fakulteti u Mariboru, Zagrebu, polag toga i u Pečuhu ter Segedinu, a osnivač je doktorskih škol u Budimpešti ter Petocrikvi. Rektor ima velike zasluge u osnivanju Katedre za slovenski jezik i književnost ter malo kašnje i ostvarenju podučavanja hrvatskoga jezika i književnosti u Sambotelu. Gradska Visoka škola je jedina u cijeloj Ugarskoj kade se predaje i gradišćanskohrvatski jezik.

Zagrebački folklorni ansambl dr. Ivana Ivančana je otvorio bal

Ovoljetni Hrvatski bal u Parkhotelu u Beču 20. januara, jubilarni i šezdeseti Hrvatski bal uspješno je završio. Pohodilo ga je već od 900 gostov, i tim je bio skoro na limitu koliko ljudi ove dvorane moru primiti. Časni pokrovitelji ovoga jubilarnoga bala su bili bečki gradonačelnik Michael Haupl i zagrebački Milan Bandić, ki su obadva kratko pred balom iz službenih uzrokov morali otpovidati svoj planirani dolazak na bal. Bal je pohodio i novi austrijski ministar obrane Norbert Darabos, hrvatski veleposlaniki i hrvatski počasni konzuli iz susjednih zemalj, zastupnica u Saveznom vijeću Tereza Stojišić, zemaljski savjetniki Michaela Rešetar i Niki Berlaković iz Gradišća, kao i zastupnik u Zemaljskom saboru Joško Vlašić. Med gosti su bili i brojni zastupniki hrvatskih društav u Beču, Gradišću i u susjedni zemlja, a ne nazadnje i Hrvati i Hrvatice ne samo iz Beča i Gradišća nego i iz Slovačke, Ugarske, a naravno, i Hrvatske.

Ov bal, ova istaknuta i tradicionalna kulturna manifestacija, ov sada jur 60. Hrvatski bal u jednoj od najlipših prostorijov Beča, je imao geslo „Zagreb – Beč“ i „Hrvatska – Austrija“ i je stao na četiri glavni stupi „kultura-politika-diplomacija-gospodarstvo“. Kako je naglasio predsjednik Hrvatskoga gradišćanskoga kulturnoga društva u Beču Štefan Pauer „...To ča ov bal znači za nas, morete čitati i u upravo i povodom jubileja

Vili Rešetarić (sliva) s mladimi baritenori

izašloj knjigi „Hrvatski bal u Beču / Der Kroatenball in Wien“.

Posebni gost večera je bio „Zagrebački folklorni ansambl dr. Ivana Ivančana“ pod umjetničkim peljanjem prof. Andrije Ivančana. Ov poznati i visoko cijenjeni ansambl je otvorio bal s predivnimi koreografiranimi „Podravske svati“ u ki prikazuju bogatstvo hrvatskoga folkloru i narodne baštine. Goste je zabavljao, kao posebna atrakcija ove večeri i prvi put na ovom balu, „Bečki orkestar damov Tempo di Valse“. Svirali su i med Gradišćanskimi Hrvati jur jako obljubljeni i cijenjeni orkestar „Kužiš, stari moj“ iz Zagreba. Nadalje su nastupili domaći „Tambecari“, „Cimbalova kapela bratov Kuštarovcov“ kao i „Dubrovački kavaljeri“ – a u polnoć još jednoč „Zagrebački folklorni ansambl dr. Ivana Ivančana“, kao i Vili Rešetarić i „Tri baritenori“ (Ruben Gludovac, Tome Janković, Palo Maly i Filip Tyran) kao i narodni ples moliškohrvatska kvadrilja pod peljanjem Štefana Novaka.

Štefan Pauer, ki je bal otvorio u najboljoj bečkoj tradiciji s „Hrvatski bal 2007, naš jubilarni Hrvatski bal je otvoren“, vrlo pozitivno rezimira ov jubilarni bal i najavljuje jur sada prve priprave za dođući 61. Hrvatski bal u Beču.

Petar Tyran

Foto: Filip Hauck

